

# Dualizm w rozwoju gospodarczym Europy - cz. II - Nowa struktura mieszczaństwa

## Nowa struktura mieszczaństwa

Nowa struktura mieszczaństwa, dzieliła się na:

- burżuazję, czyli bankierów, wielkich kupców, przedsiębiorców, była to grupa wpływowa, mająca duże majątki, chętnie utożsamiała się z warstwą rządzącą.
- inteligencję – w tej grupie znaleźli się artyści, prawnicy, lekarze, nauczyciele, ta grupa mieszczan nie posiadała wielkich majątków, utrzymywała się ze swojej posady, cieszyła się jednak uznaniem i prestiżem wśród społeczeństwa.
- wyrobników – to grupa mieszczan najmniej zamożna, jej egzystencja zależała głównie od popytu na dane towary i usługi, bowiem należeli tutaj przedstawiciele związani z wytwarzaniem dóbr.

W tym typie gospodarczym kształtuje się również specjalizacja regionów, czyli regionów w konkretnym państwie odpowiedzialnych za wytwarzanie towarów. Takim przykładem może być sukiennictwo we Flandrii, przemysł okrętowy w Niemczech, metalurgia w Anglii. Miało to ogromne znaczenie dla handlu i wymiany towarów, jak również podniesienia autorytetu regionu. Charakterystyczna jest również mająca miejsce w XVI wieku „rewolucja cen”. Związana była z napływem kruszców, z których bito monety. Sytuacja taka spowodowała niekorzystne skutki gospodarcze, polegające na wzroście ilości pieniędzy w obiegu i spadku wartości pieniądza przy gwałtownym wzroście cen na artykuły spożywcze, a małym na wyroby rzemieślnicze.

Gospodarko towarowo – pieniężna przyniosła w zachodniej części Europy wiele pozytywnych efektów. Musimy jednak pamiętać także o jej negatywnym wpływie, jakim było zubożenie niższych warstw społecznych, wzbogacaniu się właścicieli ziemskich, ruinie drobnych przedsiębiorstw, które upadły nie wytrzymując konkurencji z wielkimi ośrodkami miejskimi, czy również szeregu konfliktów społecznych (np. powstania chłopskie w Niemczech czy we Flandrii).

Dualizm doprowadził również do powstania gospodarki folwarczno – pańszczyźnianej, charakterystycznej zwłaszcza dla Polski. Czynnikiem, które spowodowały jej powstanie i rozwój były:

- Zapotrzebowanie na zboże zwłaszcza w Europie Zachodniej (Polska w XVI wieku nazywana była „spichlerzem Europy”, ponieważ wytwarzaliśmy ogromne ilości zbóż, które wystarczały na zaspokojenie potrzeb większości krajów europejskich).
- Przywileje gospodarcze związane z rozwojem gospodarczym – przywilej w Koszycach z 1374 roku, statut warcki Władysława Jagiełły z 1423 roku oraz statuty piotrkowskie Jana Olbrachta. Wszystkie te przywileje dawały dużą szansę na rozwój gospodarczy tym właścicielom ziemskim, którzy wywodzili się z grupy szlacheckiej. Gospodarka folwarczno – pańszczyźniana była typem gospodarki typowo szlacheckiej, z której zyski czerpała głównie szlachta, doprowadzając tym samym do rozwarstwienia w swojej grupie społecznej.
- Bardzo silne przywiązanie chłopów do ziemi w państwie polskim, potwierdzone zresztą, statutem piotrkowskim z 1496 roku, wydanym przez Jana Olbrachta, który to zakładał, że tylko jeden chłop mógł opuścić ziemię w ciągu roku z danej wsi.
- Dominująca uprawa zbóż, brak wyspecjalizowanego sprzętu, rozwój folwarku szlacheckiego – stanowił on obszar ziemi, będący gospodarstwem własnym szlachcica. Charakterystyczne również dla tego rodzaju gospodarki był upadek miast, mały handel, brak towarów importowanych, brak manufaktur, dominacja rzemieślnicza.

Niewątpliwie ten typ gospodarczy był mniej korzystny dla państw, które znalazły się po wschodniej stronie Łaby. Kryzys gospodarki doprowadził do pogorszenia koniunktury na polskie zboże, wzrostu wymiaru pańszczyzny o ponad 6 – 8 dniówek tygodniowo! (łączyło się to z upadkiem rodzin

---

chłopskim i z dużą śmiertelnością wśród chłopów). Dochodziło także do upadku latyfundiów magnackich, pojawił się kryzys monetarny – spowodowany spadkiem wartości srebra i psuciem pieniędzy przez zalew groszy z Niemiec i Holandii.

Podsumowując swoje rozważania dotyczące rozwoju dualistycznego gospodarki w Europie musimy pamiętać, że żaden typ gospodarki nie był typem idealnym. Zarówno gospodarka towarowo – pieniężna miała swoje plusy i minusy, jak również gospodarka folwarczno – pańszczyźniana miała swoje mocne i słabe strony. Dualizm spowodował również podział Europy nie tylko pod względem gospodarczym, ale również ekonomicznym, społecznym i politycznym.